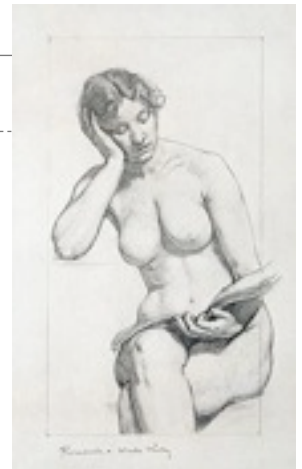

1. A romantika története, előzményei Angliában

Romantika általában

- A romantika gondolati előzménye: **csalódottság** a felvilágosodás eszméiben. Az emberek (na jó, a művészek) már se az egyházban, se a rációban nem bíznak már, **kiábrándultak**.
- Fő ismertetőjegye, hogy **ellentétes a klasszicizmussal**. Mivel a legtöbben nem tudjuk, mi az a klasszicizmus, leírom a romantika többi ismertetőjét is.
 - **fő témája: a szabadságvágy, az egyén** előtérbe kerülése
 - **történelmi háttere: a francia forradalom**, majd a napóleoni háborúk okozta kiábrándultság
- Egy romantikus művet továbbá az alábbiakról is fel lehet ismerni:
 - **reményvesztettség, csalódottság, világfájdalom (avagy spleen)**, vagy éppen ezeknek az ellentéte: **forradalmi hév, lángoló életöröm** – magyarul szélsőséges érzelmek
 - **eszményesítés**
 - **nemzeti múlt, kultúra, népköltészet, folklór, népnyelv** iránti érdeklődés
 - **szövevényes cselekmények**
 - **patetikus, humoros, ironikus hang**
 - a költő útmutatóvá válik (**vátesz**), látomásait írja meg

Kenyon Cox: Meztelen néni

Előromantika

- A **XVIII. SZÁZAD** végére Angliában a szabálykövető, időtlenséget hangsúlyozó klasszicista stílust kezdte felváltani a kötetlenebb, *a művészet történeti felfogását előtérbe állító* romantika (igen, ez a tankönyvből van, na de mi a f@ \$#t jelent?)
- Az **1760**-as évek elején James Macpherson **hamisított**, ősi gael (kelta nyelv v.) történeteket tett közzé, melyek elvileg **Osszián**, egy **III. SZÁZAD**beli kelta bárd feljegyzései voltak
 - bár valójában Macpherson írta őket, **az ossziáni dalok elterjedtek egész Európában**, és nagy lökést adtak a romantika egyik fő elvének:
 - **a nemzeti múlt felértékelődésének**
- A romantika szelleme által megérintett költők **eltávolodtak a kifinomult és mesterkélt klasszicizmustól**
 - **hagyományokat kerestek**, melyeket a **népköltészetben** találtak meg
 - az angol rémtörténetek (gótikus regények) elvont, irracionális létezését ábrázoltak, ami szintén hatott a romantikus költőkre, írókra (ld. Brontë, Poe)

2. Első nemzedék: a tavi költők

- Azért lettek tavi költők, mert hármójuk – **William Wordsworth, Samuel Tylor Coleridge és Robert Southey** a csendes, **festői szépségű közép-angiai hegyi tavak közé** vonultak vissza
- **1798**-ban Wordsworth és Coleridge közös versgyűjteményt adott ki, **Lírai balladák** címen
 - ez már csak azért is romantikus, mert **a líra és a ballada két külön műfaj**, de ebben a korszakban szokás volt őket **ötvözni**
 - a könyv előszava a köznapi nyelv az irodalmi nyelvhez való közeledésével foglalkozik, ami szintén romantikus vonás, és egybecseng **a természet és az ember összehangjának** újra előtérbe kerülésével

William Wordsworth: *Táncoló tűzliliomok* (1798?)

- Az író Cambridge-ben tanult, **bejárta Franciaországot, de a jakobinus diktatúra miatt kiábrándult belőle**
- **Műfaja:** "lírai ballada"
- **Verscél:** Wordsworth **a hétköznapi élményekben próbálja bemutatni a csodálatosságot**
- **Tartalom:** Wordsworth egy általa elképzelt tájon halad át, mely elűzi borongós hangulatát
- **Két részre osztható:**
 - Az **első három versszakban a természetélmény** leírása van
 - A **negyedik versszakban újra felidézi önmagában a képet, mely most már magasabbrendű élmény, hiszen a teljes képet a verselő gondolja ki magában, és ezzel egy pillanatra újra gyerekké válik**

Samuel Taylor Coleridge: *Kubla Kán* (1798)

- Szintén Cambridge-ben tanult, majd Wordsworth barátjával együtt a tavaknál telepedett le
- **Műfaja:** "lírai ballada"
- **Verscél:** **kitalált világok természetfelettségével** szakította ki az olvasót a hétköznapiságból
- **Tartalom:** Coleridge egy általa kitalált világba vezet bennünket (ezt hangsúlyozzák a furcsa tulajdonnevek, pl. Xanadu)
- **Két részre osztható:**
 - Az első 36 sorban **megismerjük Kubla kán palotáját, azonban jelentéséről nincs fogalmunk** (nagyon elvont kép, azaz szimbólum ez)
 - **Szimbólumok:**
 - az **Alph folyó, folyam** – **termékenység és pusztításszimbólum**, élet és halál jelképe
 - a **palota, mely határhelyzetben áll** – **egyszerre látszódnak nagy barlangok** (az Alph torkolata), és cédrusokkal borított bércedek (az Alph **forrása**). Ez jobban megerősíti **a folyó mindenható**, élet-halál jelképeinek tényét.
 - a **kéjpalota, napfénypalota** – **a tökéletes műalkotás jelképe** a romantikában, ezzel Kubla kán a tökéletesség megalkotója, a világ minden titkának tudója
 - A második egységben egy lányt idéz vissza, aki olyan zenét játszott, amelyről Coleridge egészen felelfokozott érzelmi állapotba került, és **ha még egyszer hallaná a zenét és látná a lányt, újra el tudná képzelni a csodálatos palotát**

3. Második nagy nemzedék

- Kb. két évtizeddel az első után születtek
- Bár eltérő okok miatt, mindhárman elhagyták Angliát és rövid életet éltek. **Ők voltak:**
 - **Noël Byron**
 - **Percy Shelley**
 - **John Keats**

Noël Byron: *Childe Harold búcsúja* (1812)

- Meglepő módon Cambridge-ben végzett, ifjúkorában megfordult Portugáliában, Spanyolországban, Görögországban is. **Úti élményei alapján írta meg a Childe Harold két énekét**
- Megnősült, de végig bolondult féltestvére iránt, ami miatt elítélték, és egy évvel a házasság után végleg elhagyta az országot, Velencében élt tovább
- **Műfaja:** lírai betét egy elbeszélő költeményben (a párbeszéddek miatt közel áll a balladához is)
- **A Childe Haroldról általában:** **a hőstől eltiltják a szerelmét**, barátai cserbenhagyják, ezért **elhagyja az országot** (ismerős, he?), a vershelyzetben tehát a **búcsúzkodás** zajlik éppen. De nem ám úgy, ahogy mindenki más szokott búcsúzkodni, Childe Haroldon még ilyenkor is a **világfájdalom és a spleen** látszik.
- **Hogyan veti meg a világot Byron a versben?**

- ironikus beszédmódjával
- a családi, baráti kötelekeket jelképező lepusztult ősi kastéllyal
- szerinte a szerelem a hűség mind hazugság
- Az **értékszembesítő párbeszéd (3–7. versszak)** másik oldalán az ő általa választott felülemelkedés és magány áll, tehát alapvetően **a két világszemléleti formát hasonlítja össze, a családhoz kötődőt (inasok) és a kötöttségektől mentest (C.H.)**